AYLIK POPÜLER BİLİM DERGİSİ

BİLİM ve TEKNİK

SAYI 475

HAZİRAN 2007

3,5 YTL

TÜBİTAK

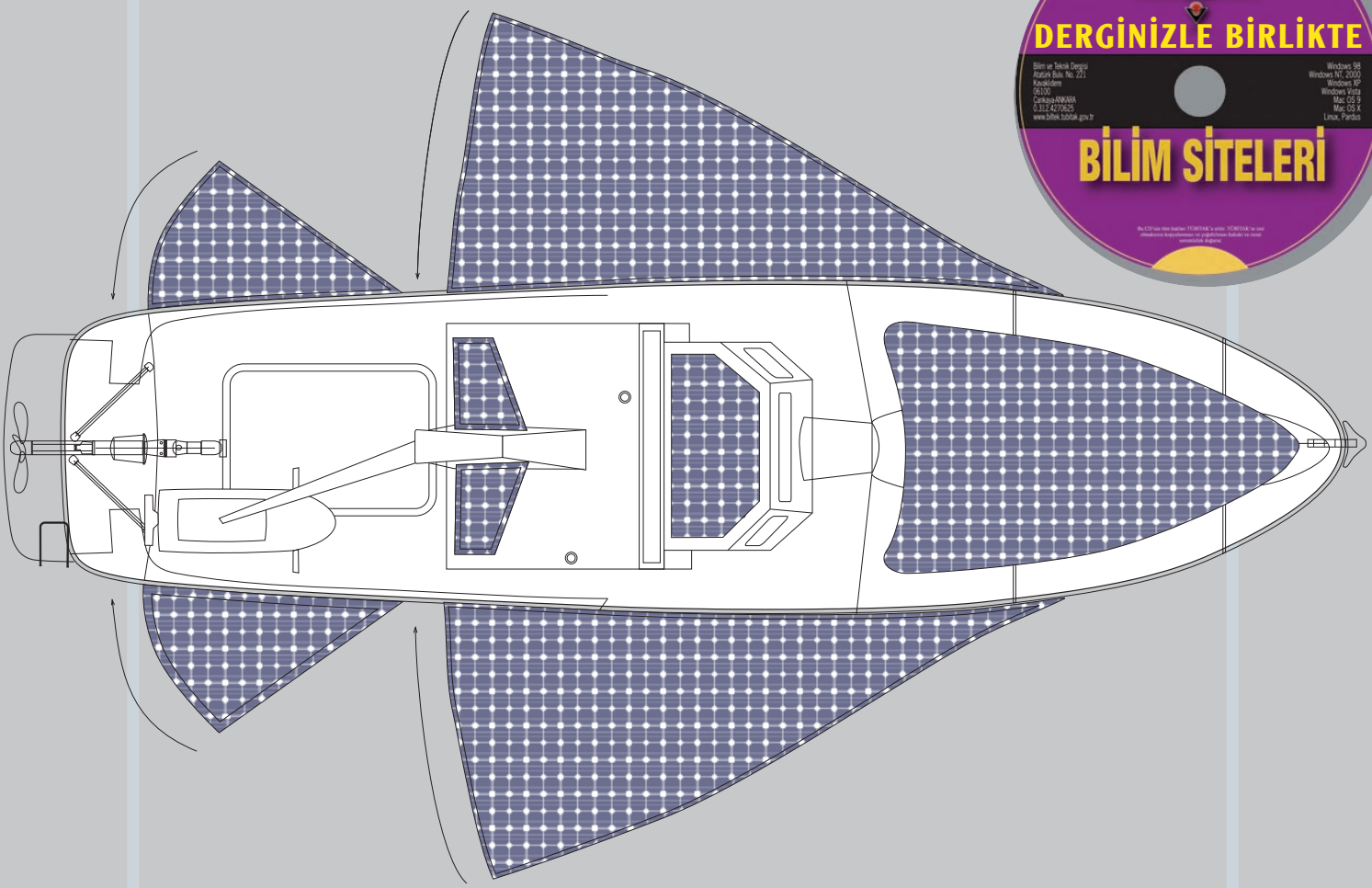

YENİ HEDEFİMİZ

Nanokristallerle LED'lerden Beyaz Işık... Sahte Bilim... Gama Işınları... Atavizm...

Gökyüzü Gözlemciliği... Spor Yaralanmaları... Heykel... Çevremizdeki Tehlike...

212110 2007/06

İlköğretime Yıldız Takımı

Teknoloji Tasarım ve Çevre ilişkisi 2

Çok iyi bildiğimiz geridönüşüm simgesi üzerindeki ok işaretlerinin hangi değerlere karşılık geldiğini tartışarak yazımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz. Endüstriyel bir kod olarak kullanılan yandaki dönüşüm simgemiz, 1969 yılında, çevre bilincini geliştirmek ve atık kâğıtların geri kazanımını sağlamak amacıyla California'da düzenlenen bir yarışma kapsamında, 23 yaşında bir tasarım öğrencisi olan Gary Anderson tarafından yaratılmıştı. Günümüzde yüzlerce farklı renk ve tasarımla ortaya çıkan bu evrensel geridönüşüm simgesi, artık dünyanın en tanınan ve bilinen simgelerinden biri. İçerdiği üç adet ok, "Ekonomik Tüketimi", "Yeniden Kullanımı" ve "Malzemelerin Geri Kazanımını" simgeliyor. Dünyada çevre bilincinin başladığı dönem olarak kabul edilen 1970'li yıllardan beri rastladığımız bu simge, önceleri yalnızca kâğıt ve kâğıt türevleri için kullanılırken, kapsadığı malzemeler giderek çeşitlendi ve çevre duyarlılığını artırmak amacıyla bütün dünyada yaygın biçimde kullanılır oldu.

Günümüzde çevre sorunlarının artan önemi nedeniyle, bu üç simgenin ve taşıdığı değerlerin çevre bilinci için yeterli olmadığı düşünüldü. Böylece 2005 yılında bu kavramlara ek olarak "yeniden düşün" süreci ortaya çıktı. Bu da dördüncü ok olarak belki de çok yakında simge içerisinde yerini alacak. Ürünlerin ve ambalajların kullanıldıktan sonra ne olacağı /ne olabileceği, ne şekilde geri kazanılabileceği ya da başka bir ürüne dönüşebileceği yaklaşımları da bütünsel tasarım eyleminin sessiz ve etkili bir boyutu haline geldi. Artık günümüzde bu içerikte düzenlenen yarışmalar giderek önem kazanıyor; yalnızca "artık" malzemeler kullanılarak yapılan ürünlere verilen değer zorunlu olarak artıyor.

Son dönemde, elektronik ürünlerin kullanım sonrası geri kazanımı ya da dönüşüm süreçleri de artık sık sorgulanan, bu nedenle üretici firmalar tarafından ciddiyetle değerlendirilen bir sorumluluk olarak gündeme geliyor. Giderek yükselen "yeniden düşün" kavramı, elektronik firmalarınca bir slogan olarak yeni logolarla ürün ambalajlarında kullanılmaya başlandı.

Doğada yok olmaları yüzlerce yıl alan pet şişeler bu tür tasarımlarda kullanılabilir.

Yeniden düşün + yeniden kullan tasarım yarışmalarındaki yaratıcı çözümlerin sınırsızlığı konusunda bilgi vermek amacıyla örneklerimize bu sayıda da devam ediyoruz. İlk örnek çok basit bir çözümle pet şişelerden çok kullanışlı ev eşyası yapımını içeriyor.

Diğer bir örnekse, yine bir kullanılmış pet şişe ambalajıyla, açıkta duran meyveleri kanatlı haşarattan korumaya yönelik basit ama yaratıcı bir çözümleme olarak ortaya çıkmış. Bu tasarım, MACEF 2005 tasarım yarışmasında finale kalmış.

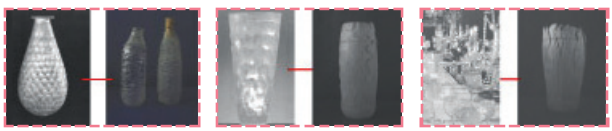

Son örneğimizse, şeffaf sıvı karıştırıcılarının toplanarak geri kazanımını hedefleyen başka yaratıcı bir çözümü kapsıyor (Bu tasarım da MACEF 2005 tasarım yarışmasında finale kalan ürünlerden).

Yeniden düşün + yeniden kullan kavramı, atık olarak değerlendirilen her türlü ürüne öncelikle kullanıcının bir kez daha, "yeniden" ve farklı bir gözle bakmasını gerektirecek ilgiyi yaratmanın yanında, atıklarla ilgili sınırsız bir yaratıcılık potansiyeli de ortaya çıkarak da tasarım mesleğine ilgi duyanların keyifle izlemesi gereken yeni ve sınırsız uygulama alanları sunuyor.

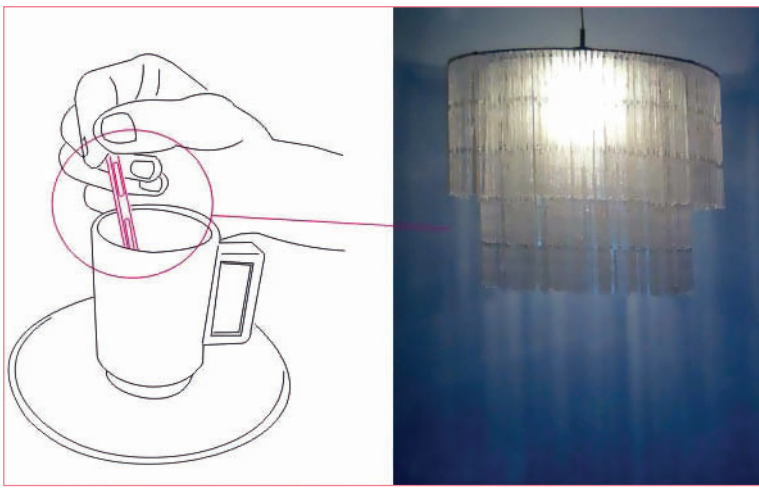

Plastik karıştırıcılar bir araya getirilerek yapılan bir avize.

Hakan Gürsu
Dr., ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü